

Scab. III - 1776 - Cum DEO

K 20 - 5

IN AUGUSTANÆ CONFESSIONIS

Articuli primi partem priorem, quæ agit

De

DEO UNO ET TRINO

IN SE CONSIDERATO,

DISPUTATIO XXIII.

Ex Becano, & contra eundem;

De

NOTIONIBUS, ÆQUALI-

TATE, ORDINE ET PRIORITATE

PERSONARUM.

Quam WITTEBERGÆ

PRÆSIDE Venerando sene

Plurimum Reverendo, Amplissimo Excellentissimo,

V I R O

DN. JACOBO MARTINI,

Sacrofanctæ Theologiæ Doctore ac Professore

Publico Primario, Totius Academiæ SENIORE Venerando, Templi

Arcis Præposito, & Consistori Ecclesiastici Assessore

gravissimo,

Præceptore atq; Evergeta Suo omni observantiâ atq; devotâ
animi submissione sanctè suspiciendo.

Placida Dnn. Collegarum Ventilationi exponit.

DANIEL KLESCH IGLOVVIA

HUNGARUS.

In Auditorio Theologorum

Ad d. 22. Julij, Anno clb. loc. XLVIII.

Excudente JOHANNES RÖHNERO Acad. Typogr.

Adm. Dn. Math. Zardulium Past. Neocom. hac colliga-
ta disputatione ad combinationem mentium hortatur Responden-

V R I S

Admodum Reverendis, Excellentissimo, Clarissimis & Doctissimis.

Dn. Christophoro Schlegelio,
S. S. Theol. Doctori Eminentissimo, Antistiti Leuco-
yensium vigilantissimo, ut & quinq; Liberarum Regiarum Civitatum,
Conjunctorumq; Ecclesiarum Superattendenti meritissimo.

Dn. M. Balthasari Rohrmanno,
Ecclesiæ Caschovienf. Germ. Pastori Primario.

Dn. M. Johanni Windisch. Pasto-
ri Varaliensium in Sepusiô, & Fraternitatis Viginti
quatuor Regalium Pastorum Assessori Gravissimo.

Dn. Hilario Ernesto Binnero,
Palatino, Ecclesiæ, quam sibi DEUS In Monte
Georgii colligit, Pastori dignissimo.

Dn. Danieli Peschkovvio, Pasto-
ri Menhartivillensi meritissimo.

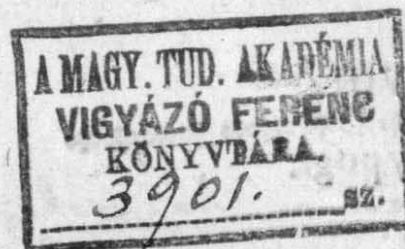
Dn. Johanni Christophori, Pa-
stori Oppidi Krompach fidelissimo.

Dn. Tobiaë Pollucio, Rectori
Scholæ Iglovviensis dexterrimo

*Dnn. Mæcenatibus, Patronis, atq; Promotoribus suis
Sanctè suspiciendis, Affinibus itidem bis atq; Fau-
toribus devotè colendis observandis.*

*Exercitium hoc Theologicum submisè
offert atq; dedicat.*

Daniel Klefch Igloviensis SS. Th. St.

S. D.

R *Eperta Philosophum docere sobrie
Solutus potest, & erudire pectora.
Feliciter Scientiarum nectare,
Ratione rectâ cuncta pensitans bene,
Quæ prisca gentium labore condidit
Emunctiorum ætas sagacis ingeni.
Oracula Dia DEI docere sobrie
Solutus potest, qui sola verbi oracula
Sequitur sacri cœlestiore Spiritu,
Nec, quas Papalis urget Impudentia,
Vanis inhæret ipse Traditionibus;
Nec, quas superstitiosa nuper secula
Scholasticorum prodidit, inanibus
Subtilitatibus tricusq; se implicat
Totum; Sed inde vera libellâ Sacri
Limata verbi mente pura seligit,
At falsa Zelô justiore rejicit.
Id præstat hic contra BECANVM faustiter
VENERANDUS ipse PRÆSES; Ergo sobrie
Oracula Dia Dei docet, ceu sobrie
Olim Sophorum cogitata prodidit
Et publicè docuit per-utilissimis
Scriptis, nec adversarios moratus est.
Hinc ipse PHILOSOPHI diu nomen tenet
MAGNIq; THEIOLOGI: Sub hoc DVCE prodeo,
Et intricata jam propugno LEMMATA,
Jam desero, quæ veritati consona
Sequimur, BECANO verò falsa remittimus.
At vos, PATRONORVM COHORS, favebitis
Studiis meis, ad altiora non queo
Penetrare, si modò satis præsentia
Attingo, nitar hic tamen pro viribus
Et ingeni modulo, ad Jehovah gloriam*

Quæ

Quæ pertinent, ut omnia ista pectore
 Piò reponam, & insuper studiis Sacris
 Sic totus incumbam, sibi quò patria
 Sperare de me possit haut inutile
 Membrum: Videmus ut Papæ deliria,
 Quæ cæca nubes versat inscientiæ,
 Caliginosas litium strophas petant.
 Hoc sensit olim Patria ipsa jam jugum
 Tenebrasq; densas. Has, DEVS, repellito
 A finibus nostris, tuamq; cœlitus
 Lucem sacratæ, quæso, verbi reddito,
 Honos Tuus quò crescat atq; Gloria
 Nomen Tuumve *Eoa regna* personet,
 Plures ut erudiantur ad cœlestia
 Tui Theatra Regni, & ampla præmia
 Ferant, tuæ beatitudinis compotes.

Ita
 Erga DEVM devotus
 vestri,
 PATRONI MAGNI,
 Observantissimus
 vovet
 Qui ad omnem cultum VOBIS se
 devover.
 Daniel Klesch, Respondens.

DISPUTATIO XXIII.

De

Notionibus personarum.

QVÆSTIO I.

Quid & quotuplex sit notio divina.

Progredimur cum Becano ad *Notiones personarum divina-*
rum, de quibus tres movet quæstiones; Unam de notioni-
 bus divinis: Alteram de actibus Notionalibus, & extremam
 de potentiis notionalibus. Primam quæstionem resolvit tri-
 bus Conclusionibus. Prima est: *Notio nihil aliud est quam ra-*
tio cognoscendi unam personam, ut ab aliâ vel aliis distinctam. De-
 rivavit illam, & fatetur ipse, ex *Thoma q. 32. art. 3. & ex Augusti-*
no lib. 5. de Trinit. cap. 6. Ex conclusione hac deducit duo neces-
 saria requisita, ut aliquid sit Notio. *Primum*, ut significetur
 in abstracto. quia debet significari ut forma, aut quasi forma
 hujus vel illius personæ, quâ ab aliis distinguitur. 2. *Ut per-*
tineat ad originem: quia debet significare distinctionem u-
 nius personæ ab aliâ. Personæ autem distinguuntur per ori-
 ginem.

2. *Thomas* loco allegato ferè eodem modo definit *Notio-*
nem. *Dicendum est*, inquit, *quod notio dicitur id, quod est pro-*
pria ratio cognoscendi divinam personam. Unde etiam duo illa
 requisita cum suis rationibus sunt desumpta: quas etiam indu-
 ctione probat *Thomas*. *Augustinus* quidem allegato cap. 6 &
 seqq. rem quidem habere videtur, nomen vero non habet.

Respon-
 dente,
 Daniele
 Kleschio
 Iglovien-
 si Hun-
 garo.

Prima
 Conclusio:
 quid sit
 notio, ex-
 plicans
 Duo re-
 quisita ut
 aliquid sit
 Notio

1.
2.

Thomas
 eodem
 modo defi-
 nit *Notio-*
nem.

Secunda Conclusio. 3. Secunda Conclusio: *Quinque sunt notiones divinae. Innascibilitas, Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, Processio.* Hæc ferè etiam quoad verba est Conclusio Thomæ in articulo 3. quippe quam ita proponit: *Quinque tantum notiones sunt in divinis, Innascibilitas, Paternitas, Filiatio, Communis spiratio, & Processio.* Addit Becanus rationem: *Quia sunt notæ seu formæ quædam, quibus cognoscimus, unam personam distingui ab aliâ, quoad originem.* Nam Innascibilitas est notio quæ significat rationem non habere originem ab alio. Paternitas est notio, quæ significat Patrem esse principium & originem alterius. Et sic deinceps. Quæ rationes etiam ex Thomæ sunt desumptæ.

Ratio Becani. **Innascibilitas.** **Paternitas.** **Innascibilitas non ita est notio patris, ut Paternitas.** 4. Verum enim verò *Ingenitum esse, sive Innascibilitatem,* Ita esse notionem Patris, ut quidem Paternitas est, supra in dubium vocavimus, imò negavimus. Nam Notio propriè loquendo, debet exprimere proprietatem, quâ persona distinguitur ab aliâ: Imò, ut vult ipse Becanus, debet esse vel forma, vel rationem sive ingenium formæ habere. Verum id de Innascibilitate sive de *Ingenito* dici nequit: Quandoquidem *Ingenitum* sive *Innascibilitas* tantum abest, ut dicat formam, ut illam neget, uti de hac notione sive termino disputat, Augustinus allegato lib. 5. de Trinit. cap. 6. & 7. Cum, inquit, *Ingenitus* dicitur Pater, non quid sit, sed quid non sit, dicitur. Et mox: Sic primum videndum est hoc significari, cum dicitur *genitus*, quod significatur, cum dicitur *filius*. Ideo enim *filius*, quia *genitus*: & quia *filius*, utique *genitus*. Quod ergo dicitur *ingenitus*, hoc ostenditur, quod non sit *filius*. Et paulò post: Pro *ingenito* dicimus non *genitum*, quod tantum valet. Non ergo aliud dicimus, quam non *filius*, & quod æquè de Spiritu Sancto & de Patre dici potest. Quod etiam nos docet Symbolum Athanasianum: *Spiritus Sanctus à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus: sed procedens.* Unum porrò colligitur: quod Innascibilitas non est ejusmodi Notio (ut vult Becanus) quia significat Patrem non habere originem ab alio: aliàs enim idem significaret, quando

do in Symbolo jam allegato Spiritui Sancto tribuitur: nempe quod etiam is non habeat originem ab alio. Quod verò contra fidem.

5. Tertia Conclusio Becani: *Ex his quinque Notionibus sunt Tertia tantum quatuor relationes: quia Innascibilitas non est relatio, sed negatio relationis: Item tres tantum proprietates: quia Spiratio activa non est ulli personæ propria, sed communis Patri & Filio. Item tres tantum proprietates personales, id est, constituentes personas in esse personæ. Nam Innascibilitas & Spiratio activa non constituunt personas; cum altera sit negatio, altera verò communicabilis. Hinc deducit & ostendit, eandem rem v. g. Paternitatem posse esse notionem, relationem, proprietatem, & personalem proprietatem. Cum dicatur Notio, quatenus ratio cognoscendi patrem, ut ab aliis distinctum: Relatio, quatenus est ratio referendi Patrem ad Filium. Proprietas, quatenus convenit uni tantum personæ: Proprietas personalis, quatenus constituit personam in esse personæ. Sed isthæc magni momenti non sunt.*

QUÆSTIO II.

Qui & quales sint actus Notionales.

6. Quæstionem hanc explicat Becanus quatuor Conclusionibus. Prima: *Actus notionales in concreto sunt, generare & spirare; seu dicere & diligere: In abstracto verò generatio & spiratio.* Addit porro: *Dicuntur notionales, quatenus distinguuntur ab essentialibus, qui sunt intelligere & velle.* Item: *hi actus sunt meræ relationes, per modum actionum significatæ.* Item quoad quæri soleat, an sint necessarii, an voluntarii. Ubi distinctione opus esse concludit, idque ex sequentibus manifestum futurum. Verum subtilitates hæc sunt inanes: quæ non tam explicant, quàm implicant hoc mysterium.

Conclusio
secunda
Actus no-
tionales
sunt natu-
rales ac
necessarii.

Actus illos
esse tales
non dubi-
tatur: an
verò pro-
pter alle-
gatas Be-
cani ratio-
nes sint ta-
les contro-
vertitur.

7. Secunda Conclusio: *Actus Notionales sunt naturales ac necessarii: quia Pater naturaliter ac necessario se intelligit: Ergo naturaliter ac necessario generat filium. Ergo actus generandi est naturalis ac necessarius. Item Pater & Filius naturaliter ac necessario se amat: Ergo naturaliter ac necessario spirat Spiritum Sanctum: Ergo actus spirandi est necessarius.*

8. Actus hosce naturales ac necessarios esse, non quidem inficiamur: Esse verò tales ob adductas rationes valde controvertitur. Nam defumuntur illæ à modis generationis ac spirationis, tanquam certis & indubitatis. Modus generationis definitur, quod Pater generet filium *se intelligendo*: Spirationis: quod Pater & Filius spirant Spiritum Sanctum *se naturaliter amando*. Verum isti modi certi non sunt, utpote in Scripturâ nullibi revelati, Sed sunt tantum similitudines ad mysterium hoc applicatæ: Ideoque parum vel nihil probant. Deinde benè notetur, quod in primâ conclusione dixerit Becanus, quod *actus notionales*: Dicere & intelligere ita dicantur, quatenus distinguantur ab essentialibus, qui sunt intelligere & velle: Hic autem naturales ac necessarii dicuntur, proindeq; Essentiales. Si autem hoc, & intelligere est essentialis notio, & tribus personis communis: Ergo non tantum Pater se naturaliter intelligit, sed etiam Filius se naturaliter intelligit, Itemque Spiritus Sanctus: Si ergo se ipsum naturaliter intelligere est gignere Filium: Utique & filius gignit rursus filium, & Spiritus Sanctus gignit filium. Quid verò in fide nostrâ absurdius? Idem omnino dici potest de modo Spirationis: Si enim naturaliter se ipsum amare est spirare S. Sanctum: Queritur an non æquè dici possit de filio; quod se naturaliter & necessario amet: Item de Spiritu Sancto, quod se naturaliter & necessario amet? Ergo ne erunt rursus duæ processiones, à filio una, & à Spiritu Sancto una: & sic numero tres? quid rursus in fide absurdius. Ergo ab ejusmodi inanibus & ociosis ac periculosis speculationibus planè est abstinendum.

Tertia
Conclusio.

9. Tertia Conclusio: *Idem actus & dicuntur voluntarii voluntate divina, non ut libera, sed ut naturalis est.* Unde (colligit porro

porro Becanus) *Pater non liberè gignit filium, ut volebant Ariani, sed naturaliter ac necessario: neq; tamen invitus sed voluntarius.* Res plana est: & de eo etiam supra egimus.

10. Quarta Conclusio: *Illi duo actus, generare & spirare non sunt eodem modo voluntarii; nam Spiratio duobus modis voluntaria 1. à voluntate, ut à principio. 2. à voluntate concomitante.* Nam Pater & Filius non tantum producant Spiritum Sanctum voluntate, tanquam principio activo; sed etiam productionem illam voluntate approbant, ita ut productio illa sit objectum volitum & amatum; non liberè, sed necessario. Ratio est: Quia DEUS naturaliter & necessario diligit se, & vult se esse, sicut in se est: sed est trinus per productionem ad intra: Ergo necessario diligit Trinitatem & productionem ad intra. Quod verò attinet ad generationem Filii, illa quidem voluntaria est à voluntate concomitante, quia scilicet amatur & diligitur à DEO, non tamen est voluntaria, à voluntate, tanquam à principio activo: quia Pater non generat Filium voluntate, sed intellectu, tanquam principio.

11. Quilibet etiam intelligit: quod hic totus discursus nullo nitatur fundamento scripturæ; sed nuda conjectura rationis: quâ conjicit illa, nullo modo demonstrat; Patrem gignere filium intelligendo; Patrem verò & Filium simul spirare Spiritum Sanctum volendo & amando. Hæc verò fundamenta quia valde lubrica & incerta sunt, facile intelligitur, quid de toto discursu sit sentiendum, nempe, uti diximus, quod sit conjectura rationis sine certâ ratione aut demonstratione accepta. Quæstio, quæ sequitur de volitione concomitante, Pater vult generationem, cum ille sit prior generatione? quia inutilis & inutilis est, indignam judicavimus assumptione & resolutione.

Quarta
Conclusio.
Spiratio
duobus
modis
volunta-
ria actio.

Generatio
Filii non
item.

Becani
discursus
nullo niti-
tur fun-
damento.

QUÆSTIO III.

An respectu actuum notionalium detur aliqua potentia notionalis.

12. Resolvit & explicat hanc quæstionem Becanus quinque conclusionibus. *Prima est: In Patre datur realis & Positiva potentia ad Generandum filium: & similiter in Patre & Filio, realis & positiva potentia ad spirandum Spiritum Sanctum.* Est communis sententia (addit) contra Aureolum, qui asseruit, Potentiam generativam in Patre, non esse aliquid reale vel positivum, sed solam negationem repugnantiam, ut Filium generet. Id verò concedendum non esse probamus, sed esse potentiam positivam & realem. Rationem verò damus hanc: quia realis datur actus illi potentiam respondens. Qui certè actus, necesse est, ut sit à positivâ potentia: eum non possit esse toto genere præstantior, suo principio, à quo est. Adde, quod potentia obedientialis, quæ est sola negatio repugnantiam, respondet potentiam passivæ, non activæ. Hic autem quæstio est de potentia activâ & productivâ sive producente: Quæ tantum abest ut negetur per ejusmodi obedientialem potentiam objectivam: ut potius illam maximè confirme. Nam quo difficilius aliquid producitur, eò excellentior & perfectior requiritur potentia activa positiva realis: Atqui ex potentia obedientiali objectivâ difficilius aliquid producitur, quam ex potentia naturali: cum hic sit aliqua dispositio ad actionem agentis recipiendam, ibi verò nulla: Ergo ejusmodi potentia activa maximè requiritur realis & positiva. Sic quia in creatione nihil fuit, quam respectu potentiam divinæ, negatio repugnantiam, quia creatio impediri potuisset: Ergo arguitur potentia divina creans maximè realis & positiva.

Becani ratio.

13. Becanus hanc adfert rationem: *Quia, inquit, Pater producit filium per intellectum, tanquam per principium, & Spiritum*

tum Sanctum per voluntatem: At intellectus & voluntas sunt aliquid reale in DEO. Ergo &c. Verum patet ex præcedentibus: quod hac ratione incertum per magis incertum ac proinde nihil probetur.

14. Secunda Conclusio: *Potentia generativa & spirativa est quidem realis in DEO, non tamen respectu actuum notionalium, sed respectu terminorum, qui per eos producuntur, id est, respectu Filii & Spiritus Sancti.* Rationem addit: *quia productio non est vera actio, sed solum relatio per modum actionis significata: Vera autem actio requiritur (ut in creaturis) si dari debeat potentia realis non solum ad effectum, seu terminum actionis, sed etiam ad productionem ipsam.* Addimus nos, non potest dari potentiam illius duplex respectus, nempe ad productionem & productum: quia ista in divinis non revera distinguuntur, sed tantum modo concipiendi nostro distinctè sumuntur: quæ aliàs in re idem sunt: Nam filius quando generatur, genitus est: & quando genitus est generatur: & sic in re, generatio est ipse genitus: & genitus est ipsa generatio: Est enim hic productio sine actione & mutatione: Non itaque datur in illa via ad terminum sed est in ipso termino.

15. Tertia Conclusio: *Potentia generativa in Patre non est ipsa paternitas: Et similiter potentia spirativa in Patre & Filio non est spiratio activa, sed est natura & essentia divina, licet non sola: quæ opponitur Bonaventuræ & Durando.* Addit triplicem rationem: 1. Quia omne generans producit genitum sibi simile, quoad formam, secundum quam producit: Ergo id, in quo genitum est simile generanti, est potentia generativa, si non proxima, saltem remota: Sed Filius DEI est similis Patri in natura & essentia, non autem in relatione: Ergo natura, & non relatio, est potentia generativa. 2. Quia in humanis id, quo generans generat, non est proprietas personalis, sed naturæ: Sed Paternitas in DEO Patre est proprietas personalis: Ergo non est id, quo Pater generat filium.

3. Quia

3. Quia relatio, quatenus relatio, non est activa aut productiva. Concedere possumus conclusionem cum suis additis rationibus, si intelligantur de Essentia divina, quatenus Paternitate sive primâ personâ determinata est. Tum enim in illâ concipi potest principium agendi, ut quo, nempe ipsa Essentia, & ut quod, nempe Persona, non quævis, sed prima, quæ est Pater.

Quarta
Conclusio.

Non pro-
batur.

16. Quarta Conclusio: *Natura divina est principium remotum, quo Pater generat: proximum verò est intellectus: Similiter natura divina est principium remotum, quo Pater & Filius produ-
cunt Spiritum Sanctum: Proximum verò voluntas.* Verum quid de hac conclusione sit statuendum, liquet ex illis, quæ hactenus de modo producendi personas divinas per intellectum & voluntatem sive amorem disputata sunt. Taceo, quod si vel maximè modus producendi personas esset certus, non tamen secundum rem ipsam principiorum distinctio in remotum & proximum hic locum habere posset; quippe quæ tantum secundum modum intelligendi nostrum ita fingitur. Nam intellectus à natura divina in re non distinguitur, neque voluntas: sed DEUS vult per essentiam, atque sic ipsa essentia dicitur voluntas: Item intelligit per Essentiam, & sic ipsa Essentia dicitur intellectus: quomodo ergo intellectus itemque voluntas poterint ab essentiâ in actione & quidem hac internâ distingui, ut propinquum à remoto principio: cum hac distinctio principiorum, duo illa esse supponit: Natura verò & Essentia DEI sit cum intellectu & voluntate sua, eadem & simplicissima.

Quinta
Conclusio.

17. Quinta Conclusio: *Potentia generativa non est Essentia & Intellectus absolute sumta, sed quatenus sunt Patris, velut alii dicunt, quatenus substant Paternitati. Similiter potentia spirativa non est Essentia & voluntas absolute sumta, sed quatenus sunt spiratoris, vel quatenus substant spirationi activæ.* Hanc conclusionem jammodò probavimus. Quæ subjiciuntur objectiones, ut meræ ac inanes subtilitates, ita magni momenti non sunt. Videatur ipse Becanus.

QUÆ.

QUÆSTIO IV.

An divina Persona sint inter se æquales?

In octavo
capite de tri-
bus disputat
Becanus.

18. Progredimur ad octavum caput Becani, in quo de tribus disputat. 1. *An divina Persona inter se sint æquales.* 2. *An sit aliquis ordo inter personas.* 3. *An propter hujusmodi ordinem concedenda sit aliqua prioritas in personis divinis:* Est igitur prima quæstio: *An divina persona sint inter se æquales.*

Æqualitas
fundatur in
quantitate.

19. In resolutione & explicatione hujus quæstionis initio explicat terminum *æqualitatis*, & primum notandum monet, *æqualitatem* in quantitate fundari: Cum illa æqualia dicantur, quæ habent eandem quantitatem: Sic illa dicuntur, Si multa quæ habent eandem qualitatem. Ut ergo (pergit) duplex est quantitas, una propria, altera metaphorica: ita duplex est æqualitas, una secundum quantitatem propriam; altera secundum quantitatem metaphorica. 2. Notandum dicit, æqualitatem fundatam in quantitate metaphorica, de quâ hîc agimus, triplicem in DEO spectari posse: *Unam in perfectione essentiali; alteram in virtute agendi: Tertiam, in duratione.* De illis agit in tribus conclusionibus. 3. Notandum vult, ut aliqua dicantur æqualia, tria requiri. 1. Ut inter se distinguantur: quia idem non dicitur sibi ipsi æquale. 2. Ut habeant quantitatem ejusdem rationis. Unde linea non potest dici æqualis angulo. 3. Ut quantitas in uno non sit major quam in altero. Quæ omnia rectè se se habent, & ad explanationem rei præsentis conducere possunt.

Ut duplex
quantitas sic
duplex qua-
litas.

De Æquali-
tate funda-
tâ in quan-
titate meta-
phoricâ hîc
agitur.

Æqualitas
triplex in
DEO.

Tria requi-
runtur ut
aliqua di-
cantur æ-
qualia.

20. Conclusio prima: *Divina persona sunt æquales in essentiali perfectione.* Rationem addit: quia, inquit, inter se sunt distinctæ & habent eandem numero essentiam, quæ non est major in una atq; in alia: Ergo habent omnia requisita ad æqualitatem, juxta tertium notabile.

Conclusio
prima: Per-
sona sunt æ-
quales in
Essentiâ.

Rrr

21. Con-

Conclusio
secunda
sunt equa-
les in vir-
tute & po-
tentia
agendi.
Athana-
sius.

Conclusio
tertia sunt
equales
in dura-
tione.

An Perso-
nae divinae
ut equales
sic quoque
similes di-
cantur.

420
21. Conclusio Secunda: *Divinae personae sunt aequales in vir-
tute & potentia agendi*, juxta illud Johannis .v. 19. *Quaecunque
Pater facit, haec & filius similiter facit*. Superaddit Becanus ratio-
nem hanc: *Quia potentia activa sequitur essentiam seu naturam*.
Ergo ubi est eadem numero essentia, debet esse eadem nu-
mero potentia activa. Unde illud Athanasii: *Omnipotens Pa-
ter, Omnipotens Filius, Omnipotens Spiritus Sanctus: Et tamen non
tres omnipotentes, sed unus omnipotens*. Subjicit hic aliquod
dubium Becanus, quod etiam solvit. Videatur ipse.

22. Conclusio tertia: *Personae divinae sunt aequales in duratio-
ne*, juxta illud Athanasii: *Aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus
Spiritus Sanctus*. Omnia recte sese habent, & conveniunt exa-
cte cum nostra fide & religione.

23. Quæri etiam hac occasione potest, *An ut aequales, sic
quoque similes personae divinae dici queant*. Ubi advertendum est,
patres vetustiores tempore Concilii Niceni, & durante Aria-
norum errore, evitasse voces, quæ solam similitudinem inter
duas Personas divinas significare videbantur: qualis erat ce-
lebris illa vox *ὁμοιότης*, id est, *similis essentia*. Atque ideo Con-
cilium Ariminense est rejectum, quod vocem illam in Symbolo
posuerit. Et Basilii Epistola 82. dicit, Macedonianos non dis-
cessisse ab errore Arrii: quia tantum *similitudinem Essentiae* in-
ter Patrem & Filium admittebat. Cujus etiam meminit Epi-
phanii heres. 73. Et Theodoretus lib. 2. Histor. cap. 6. & est hoc fre-
quentissimum in Patribus ejus ætatis. Id verò ideo fuit, quia
hæretici illâ voce abutebantur ad excludendas alias, quæ ve-
ram significant consubstantialitatem. Benè enim notan-
dum, quod *similitudo* ex vi suæ significationis non requirat
realem unitatem in forma, sed conformitatem: Item in vi-
gore non postulare conformitatem in gradu perfectionis:
Quandoquidem duæ albedines recte dicuntur similes, etiamsi
non sint pares, seu æquæ intensæ. Quare Hæretici, ut unita-
tem personarum in divinâ natura, æqualitatemque in perfe-
ctione excluderent, *similitudinis* voce utebantur, eamque in di-
vinis

421
vinis illis personis ponebant, simulque negabant identitatem
& æqualitatem. Atque hoc sensu reverè hæreticum, similitudinem
ponere in divinis personis.

24. Interim tamen in sensu Orthodoxo omnino dici potest, u-
nam personam divinam alteri similem esse. Et id facere videtur
ipsa Sacra Scriptura: quando Hebr. 1. de Filio dicitur, *quod sit
splendor gloriae & character sive imago personae ejus*. Ergo illum
quando appellat imaginem Patris, etiam ei similem vocat. Non
est enim imago sine similitudine. Et August. lib. 7. de Trinitat. 1. test.
cap. ult. scribit, *personas dicendas esse similes & non dissimiles*: quia
hoc ad substantiam refertur. Idem Thomas 1. part. quæst. 31. art. 2.
Et ratio est evidens. Nam etiâ si similitudo nō semper includat
actū æqualitatem, tamen illam etiam nō excludit uti etiam nō
excludit unitatem, imò illam quodammodò requirit: & tantò
similitudo erit major, quantò major fuerit unitas inter extre-
ma distincta. Similitudo itaque quatenus perfectionem di-
cit, & imperfectionem excludit, propriè conveniet divinis
personis. Imo hæretici in eo sensu quo loquebantur, magis
assererent personas dissimiles, quam similes. Cum enim di-
stingerent naturas, necessarium erat, eas tantum inter se di-
stare, quantum finitum ab infinito, creatum ab increato: quæ
sanè magis inter se sunt dissimilia, quam similia.

25. Verum de æqualitate neque in re neque in voce est ali-
qua ambiguitas, modò supponatur, sermonem esse de quantitate
perfectionis sive virtutis, non de quantitate molis, ut ex præceden-
tibus patet. Quare de fide est, inter personas divinas esse
æqualitatem; quam recte per negationem Athanasius expres-
sit in Symbolo: *In Trinitate nihil est majus aut minus, prius aut
posterius*. Et inde concludit: *Totae tres personae sibi esse coæqua-
les*. Idem habet Augustinus lib. 9. de Trinitate cap. 1. dicitque hanc
æqualitatem personarum nihil aliud esse, quam unitatem es-
sentiae. Qui etiam videatur lib. 3. contra Maximum cap. 10. & Ser-
mone 38. de tempore. Anselmus in Monologio cap. 13. dicit: *Personae
sunt aequales, quia unaquæque est perfecta & summa essentia*. &c.

In sensu
Orthodo-
xo simili-
tudo usue-
pari po-
test.

Similitu-
do quomo-
do convé-
niat divi-
ni perso-
nis.

De æqua-
litate nul-
la est am-
biguitas.

QUÆSTIO V.

An sit aliquis Ordo inter Personas divinas?

*Quæstio est
de ordine
originis.*

26. Initiò distinguit Becanus inter ordinem & dicit, constare in personis divinis non esse ordinem temporis aut durationis, cum omnes sint æternæ: Concludit ergo, *quæstionem esse de ordine naturæ & originis.* De quibus has duas subijcit conclusiones.

*Conclusio
prima*

27. Prima: *Inter Personas divinas est ordo originis, qui in eo consistit, quod filius sit à Patre & non Pater à filio; Itemq; quod Spiritus Sanctus sit ab utroq; & non contra.* Addit rationem: *quia, inquit, ordo dicitur per comparisonem ad aliquod principium.* Ergo pro ratione diversorum principiorum diversi sunt ordines, verbi gratia, per comparisonem ad principium durationis, dicitur ordo secundum durationem; per comparisonem ad principium situs, dicitur ordo secundum situm; per comparisonem ad principium causalitatis, dicitur ordo secundum causalitatem, & sic deinceps. Atqui in divinis dicitur principium originis: Ergo etiam datur ordo originis. In hac conclusione & subjectâ ratione nihil desideramus, omnia rectè se se habent.

*Conclusio.
secunda.*

28. Secunda conclusio: *Hic ordo originis, qui est inter personas divinas, rectè appellatur ordo naturæ, quia non est liber, sed naturalis.* Confirmat illam non tantum ratione sed etiam auctoritate Augustini, qui lib. 3. contra Maximum cap. 14. sic scribit: *Non enim genitorem ab eo, quem genuit, sed genitum à genitore mitti oportebat. Verum hæc non est in æqualitas substantiæ, sed ordo naturæ, non quod alter prior esset altero, sed quod alter esset ab altero.*

*Augustinus
distinguit
inter ordinem & prioritatem.*

29. Ergo exactè Augustinus distinguit inter ordinem & prioritatem; Etiam si enim concedat in personis divinis dari ordinem naturæ: hoc est, naturam divinam ita esse comparatam, ut in illâ insit ordo personarum nequaquam tamen statuendum putat, in divinis hisce personis aliquam priorem esse na-

esse naturâ: cum ejusmodi prioritas quandam inæqualitatem essentiæ vel etiam potentiæ inferat, quæ hætenus negata est. Sed pluribus hæc de re in sequente quæstione.

QUÆSTIO VI.

An propter hujusmodi ordinem concedenda sit aliqua prioritas in personis divinis.

30. Aliqui putant (respondet Becanus) Patrem ex naturâ reipriorem esse origine, quàm Filium: Et patrem & filium esse priores origine quàm Spiritum Sanctum. Decidit autem quæstionem tribus conclusionibus.

31. Prima: *Licet inter Patrem & Filium sit ordo originis ex naturâ rei, non tamen est prioritas ex natura rei.* Sic Augustinus allegato loco. Et colligitur ex illo Athanasii: In hac Trinitate nihil prius, nihil posterius. Insuper addit hanc rationem: Quia si Pater ex natura rei esset prior Filio, vel id esset quoad Esse absolutum vel quoad relativum. Non prius: quia omne absolutum est idem planè numero in Patre & Filio. Nec posterius: quia Pater & Filius quoad esse relativum inter se referuntur, tanquam duo correlativa: Ergo eo modo, sunt simul naturâ & cognitione. Objectiones & illarum solutiones vide apud ipsum Becanum.

*Prima
conclusio.*

*Ratio Be-
cani.*

32. Secunda Conclusio: *Sicut Pater ex naturâ rei non est prior filio, ita neq; nostro intelligendi modo est prior, si uterq; concipitur, conceptu relativo, sicut debet concipi.* Ratio est manifesta: Nam ut correlata sunt naturâ simul, sic unum illorum non potest cognosci, nisi simul cognoscatur alterum: Quia enim Pater est, qui habet filium: & Filius, qui habet Patrem: sequitur quod Pater neq; cognoscatur neq; definiatur, nisi simul filius cognoscatur ac definiatur. Ergo ut naturâ sic quoq; cognitione sunt simul.

*Secunda
conclusio.*

Rrr 3

33. Tertia

Tertia
Conclusio.

424
35. Tertia Conclusio. *Tametsi neque Pater prior sit filio, neque Spirator Spiritu Sancto, sive ex natura rei, sive nostro concipiendi modo, tamen Pater ut Pater, & Filius ut Filius, sunt priores Spiratore & consequenter Spiritu Sancto, saltem nostro intelligendi modo cum fundamento in re.* Verum dicimus nos, quod etiam quoddam juxta Philosophum libro κατὰ γένεσιν cap. 12. dicatur prius κατὰ τὴν τάξιν: Omnino ergo dicere possumus Patrem priorem esse ordine Filio, & Patrem & Filium Spiritu Sancto, ut illa subtilitate Jesuiticâ non sit opus.

F I N I S.

Eximio & Praestantissimo

DN. DANIELI KLESCHIO, Conterranco
pl. honorando & dilecto,

L ucentem Solis radium miratur homullus;
miretur potius Lucidiora, DEUM.
Luminis ille PATER genuit de Lumine LUMEN,
das Lucis radium, SPIRITUS alme, Tux,
O Lux Trina Tuos rimando mente recessus.
Stultitiam, prodit Mens mea, fisa sibi.
Miramur tecum, KLESCHI. Nam Lumine tanto
nil mirabilius. Claudite nunc oculos.
Rimetur Ratio, modò sit Lux pravia Verbi,
hoc sine fert tenebras, fert mala multa Piis.
Te super emittat radium Lux Trina faventem
ut Tua post niteat Patria, Luce DEI!

L. M. Q.

f.

Matthias Langius Sempronio-Hungarus,
Ecclesiae Witteb. Diaconus.

Hungara

H ungara Te genuit felici sidere tellus,
Instruxit variis mentem Germania rebus.
Doctorum assidue voluisti scripta Sophorum,
Jam quoque scrutaris sancti penetralia verbi:
LEUCORIS est testis testis simul ARGENTINA,
Est testis praesens tua disceptatio, KLESCHI,
Sat praeclara tui promens documenta laboris.
Divina Triadis quae notio, quisve character
Sit Patris & Nati Flatusq. sacri, asseris aptè,
Rem facis, hoc nostro quâ nulla salubrior avo.
Non minus egregius victor dici inde mereris,
Quâm Saracenorum si millia plurima ferro
Prosternens, magnâ portares laude triumphos.
Pugna, praevideo, pugna hæc tibi proderit olim,
Te reducem lato excipiet tua Patria plausu,
Hungariae Proceres patrono corde favebunt,
Committentque tuis studiis bona munera Spartaë,
Perpetuam capies largo cum fœnore famam.

deproperabat

M. Christianus Trentschius
Facult. Philos. Adj.

Scazon,

S cientiarum non domabilis fervor,
Qui te paternæ fecit exulem terræ,
Et trans præaltos montium aggeres raptum
Hirtosq. vepres, Saxonum stitit nostræ
Almæ Sioni, nunc tibi novas vires,
KLESCHI, ministrat, & animo faces subdens
Flagrantiores, emicare Te svadet,
Ac ad serenos grandis ætheris tractus
Jubar coruscum splendicando proferre.

Nunc

Hinc te Cathedræ, publicæq; committis
Cavæ Lycæi, & dirigente MARTINI,
Atlante Nostro, verba docta De Trino
Gnati Patrisq; & Flaminis Charactere
Seris disertus. Ito prospero gressu,
Dilecte Thesæ; Sic tuæ dehinc felix
Non pœnitendum Patriæ paras fructum.

Eximio Dn. RESPONDENTI.

SINCERO AMICO

Hæc

M. SAMUEL POMARIUS
SILESIUS.

אשר ישא רבוא	קציר הרעת בוא
לבית חכמת אורח:	פרי לך הנה בוא
ורוחך השקיר	בלשכה הגיר
באמרו התורה:	וגם רב הרור
ורוב צרך הוצא	מעוטר ברע צא
ברלח הפארה:	בטוב כי ימצא

Φιλίας ἔνεκα
adponebat

M. Johannes Hiller Rulsus,

